

CHƯƠNG 24 CROPLIFE VIỆT NAM

TỔNG QUAN

Đầu năm 2022, Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính đã ký Quyết định 150/QĐ-TTg¹ phê duyệt “Chiến lược phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững giai đoạn 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2050”.² Chiến lược này hỗ trợ các mục tiêu của Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ 13 và được lồng ghép với các cam kết của Việt Nam tại Hội nghị thượng đỉnh về hệ thống lương thực của Liên hợp quốc và Hội nghị lần thứ 26 Các bên tham gia Công ước Khung của Liên hợp quốc về Biến đổi khí hậu (COP26).³

Đây là lần đầu tiên chiến lược phát triển ngành nông nghiệp với mục tiêu thúc đẩy đổi mới và đưa ra trọng tâm phát triển rõ ràng. Chiến lược này nêu rõ sự cần thiết phải chuyển đổi nền nông nghiệp từ chỉ tập trung vào năng suất đơn thuần sang ưu tiên chất lượng, hiệu quả và thích ứng với biến đổi khí hậu. Quá trình chuyển đổi này cũng sẽ tập trung giải quyết những hạn chế hiện tại, đồng thời đưa ra hướng dẫn để thúc đẩy phát triển bền vững cho các khu vực nông nghiệp và nông thôn Việt Nam. Mục tiêu là đến năm 2050 Việt Nam sẽ trở thành một trong những nước nông nghiệp hàng đầu thế giới với một ngành nông nghiệp hiệu quả, thân thiện với môi trường và ngành công nghiệp chế biến sản phẩm hiện đại.⁴

Trong bối cảnh quốc tế, Báo cáo về “Tình trạng An ninh Lương thực & Dinh dưỡng Thế giới năm 2022” (SOFI) của Liên hợp quốc đã cho thấy biến đổi khí hậu, COVID-19 và các cuộc xung đột đang xảy ra tại Ukraine đã làm trầm trọng thêm vấn đề đáp ứng nhu cầu lương thực của thế giới, trực tiếp và gián tiếp ảnh hưởng đến nguồn cung lương thực toàn cầu cũng như dinh dưỡng và an ninh lương thực của nhiều quốc gia.⁵

Tổ chức Nông lương Liên hợp quốc (FAO) cũng lưu ý rủi ro đối với an ninh lương thực do giá đầu vào nông sản và lương thực cao. Theo một báo cáo do FAO công bố vào tháng 6 năm 2022, tổng kim ngạch nhập khẩu lương thực toàn cầu sẽ lập kỉ lục mới, đạt 1,8 nghìn tỉ Đô-la Mỹ trong năm 2022 do giá cả và chi phí vận chuyển cao hơn chứ không phải do tăng khối lượng. Điều đáng lo ngại là nhiều quốc gia dễ chịu tác động đang phải trả nhiều tiền hơn để nhận lại lượng thực phẩm ít hơn.⁶ Để thúc đẩy việc thực hiện Khung chiến lược 2022-2031 của FAO nhằm tập trung nỗ lực của các quốc gia vào chuyển đổi hệ thống sản xuất nông sản và thúc đẩy một thế giới an toàn lương thực cho tất cả mọi người, FAO vừa thông qua các chiến lược 10 năm mới về biến đổi khí hậu, khoa học và đổi mới.⁷ FAO coi khoa học và đổi mới là động cơ mạnh mẽ để chuyển đổi hệ thống sản xuất nông sản và chấm dứt nạn đói cũng như tình trạng suy dinh dưỡng.

Xét cả bối cảnh trong nước và quốc tế, mặc dù nông dân sản xuất nhỏ đang chịu áp lực ngày càng lớn để sản xuất đủ lương thực cho dân số ngày càng tăng, Việt Nam cũng có những cơ hội đầy hứa hẹn để củng cố vị thế của mình trong số các thành viên của nền nông nghiệp toàn cầu.

CropLife Việt Nam và các công ty thành viên của chúng tôi hoan nghênh và hoàn toàn ủng hộ Chiến lược phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững của Chính phủ Việt Nam. Chúng tôi tin rằng đổi mới trong nông nghiệp là chìa khóa cho phép nông dân sản xuất thực phẩm đa dạng với giá cả phải chăng và giàu chất dinh dưỡng, đồng thời giảm lượng khí thải, ngăn chặn mất đa dạng sinh học và cải thiện sinh kế nông thôn. Để đạt

1 Quyết định 150/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ban hành ngày 28 tháng 1 năm 2022 phê duyệt chiến lược phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050

2 “Phê duyệt chiến lược phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững giai đoạn 2021-2030”, Website của Bộ NN&PTNT, Xem tại: <<https://www.mard.gov.vn/en/Pages/strategy-for-sustainable-agriculture-and-rural-development-in-the-2021-2030-period-has-been-approved.aspx>>, truy cập lần cuối ngày 01 tháng 07 năm 2022.

3 “Việt Nam cam kết thực hiện các cam kết tại COP 26”, Vietnam News, Xem tại: <<https://vietnamnews.vn/society/1095099/viet-nam-pledges-to-realise-commitments-at-cop26.html>>, truy cập lần cuối ngày 2 tháng 7 năm 2022.

4 “Kích hoạt tư duy đổi mới để phát triển” nông nghiệp - nông thôn - nông dân”, *Nông Nghiệp Việt Nam*, Xem tại: <<https://vietnamagriculture.nongnghiep.vn/activate-innovative-thinking-to-develop-agriculture--countryside--farmer-d315865.html>>, truy cập lần cuối ngày 1 tháng 7 năm 2022.

5 “Báo cáo Tóm tắt về Tình trạng An ninh Lương thực và Dinh dưỡng trên Thế giới năm 2022. Điều chỉnh chính sách lương thực và nông nghiệp để nâng cao khả năng tiếp cận với chế độ ăn lành mạnh”, FAO, IFAD, UNICEF, WFP và WHO, Rome, FAO. 2022.

6 “Báo cáo Triển vọng Lương thực mới của Liên hợp quốc: Những đối tượng dễ bị tác động nhất trên thế giới đang trả nhiều tiền hơn để nhận được ít lương thực hơn”, FAO, Xem tại:<https://www.fao.org/newsroom/detail/new-un-food-outlook-report-world-s-most-vulnerable-are-paying-more-for-less-food/en>, truy cập lần cuối ngày 10 tháng 7 năm 2022.

7 “Hội đồng FAO tán thành các chiến lược 10 năm mới về Biến đổi khí hậu, Khoa học và Đổi mới”, FAO, Xem tại:<https://www.fao.org/newsroom/detail/fao-council-10-year-thematic-strategies-climate-change-science-innovation/en>, truy cập lần cuối ngày 10 tháng 7 năm 2022.

được điều này, nông dân cần được tiếp cận kịp thời và bình đẳng với các công cụ cần thiết để nâng cao hiệu quả trồng trọt trên trang trại. Chúng tôi cũng tin tưởng rằng Chính phủ cần có một cách tiếp cận một cách toàn diện và có hệ thống để củng cố và đưa ra những chính sách nhằm khuyến khích đổi mới trong nông nghiệp, dựa trên hệ thống pháp lý có cơ sở khoa học, minh bạch, nhất quán với các thông lệ quốc tế.

Trong chương này, chúng tôi sẽ thảo luận một số khuyến nghị chính để hỗ trợ và thúc đẩy nông dân sản xuất quy mô nhỏ tại Việt Nam tiếp cận hiệu quả và có trách nhiệm với các giải pháp khoa học cây trồng mới và các công nghệ tiên tiến.

I. TĂNG CƯỜNG RA QUYẾT ĐỊNH DỰA TRÊN KHOA HỌC VÀ BẰNG CHỨNG ĐỐI VỚI CÁC SẢN PHẨM KHOA HỌC THỰC VẬT VÀ CÔNG NGHỆ NÔNG NGHIỆP MỚI

Cơ quan liên quan: Văn phòng Chính phủ (VPCP), Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn (Bộ NN&PTNT), Bộ Công Thương (BCT), Bộ Tài nguyên và Môi trường (Bộ TN&MT).

Mô tả vấn đề

Xây dựng và thực hiện chương trình hợp tác nhiều bên liên quan nhằm thúc đẩy Khung Quản lý Thuốc Bảo vệ thực vật Bền vững (SPMF) nhằm đẩy nhanh quá trình chuyển đổi sang hệ thống thực phẩm bền vững

Trong vòng 10 năm qua, cùng với cam kết đầu tư lâu dài vào nghiên cứu và phát triển, chúng tôi tự hào hợp tác với nhiều cơ quan Chính phủ, tổ chức nghiên cứu và phát triển cũng như giới học thuật của Việt Nam trong việc xây dựng và tăng cường năng lực của các bên liên quan trong nước để cùng theo đuổi mục tiêu chung về tăng trưởng nông nghiệp bền vững ở Việt Nam. CropLife Việt Nam và các công ty thành viên đã đầu tư đáng kể vào hoạt động tập huấn sử dụng tại Việt Nam thông qua hợp tác với các bên liên quan tại địa phương. Mục tiêu của các chương trình này là tối đa hóa lợi ích và giảm thiểu mọi rủi ro có thể xảy ra đối với môi trường, sức khỏe con người, vật nuôi và cộng đồng khi sử dụng thuốc Bảo vệ thực vật (BVTV). Cũng trên tinh thần này, chúng tôi dự định giới thiệu Khung quản lý thuốc trừ sâu bền vững tại Việt Nam trong 5 năm tới với sự hợp tác lâu dài với Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn và các bên liên quan.

SPMF là một chương trình tổng thể kéo dài nhiều năm nhằm hỗ trợ việc sử dụng thuốc BVTV bền vững và có trách nhiệm. Đây là một chương trình chủ chốt quan trọng toàn cầu và là cam kết nền tảng của CropLife International, được triển khai ở các khu vực châu Phi, châu Á và châu Mỹ Latinh. Tại châu Á, Việt Nam là một trong ba nước được lựa chọn tham gia chương trình này. Chương trình nhằm mục đích nâng cao năng lực cho các quốc gia trong khu vực nhằm thiết lập một khuôn khổ quản lý thuốc BVTV bền vững để bảo vệ sức khỏe con người, môi trường và sản xuất trồng trọt trong việc giải quyết ba thách thức toàn cầu là biến đổi khí hậu, mất đa dạng sinh học và an ninh lương thực nhằm thúc đẩy đổi mới trong nông nghiệp, hỗ trợ phát triển các hệ thống thực phẩm bền vững.

CropLife International ủng hộ mạnh mẽ Bộ Quy tắc ứng xử quốc tế của FAO-WHO về quản lý thuốc BVTV. SPMF phản ánh tham vọng và cam kết của chúng tôi trong việc đẩy nhanh quá trình chuyển đổi sang hệ thống thực phẩm bền vững. Chương trình này sẽ cung cấp kiến thức chuyên môn và bổ sung nguồn lực cho những thay đổi về cấu trúc để tạo ra kết quả bền vững, tập trung vào ba trụ cột chính:

1. Triển khai khung pháp lý trên cơ sở khoa học về quản lý thuốc trừ sâu cùng với các biện pháp giảm thiểu rủi ro;
2. Áp dụng sáng kiến kiến bảo vệ cây trồng (BVCT); và
3. Sử dụng thuốc trừ sâu có trách nhiệm và hiệu quả.

Ba trụ cột này cung cấp phạm vi bao quát toàn diện để giảm thiểu rủi ro về thuốc BVTV bằng cách tập trung vào cả quá trình chuyển đổi nhanh chóng và bền vững. Nhờ đó, nông dân được trang bị hộp công cụ canh tác để bảo

vệ sức khỏe con người và môi trường, đồng thời tối ưu hóa việc bảo vệ cây trồng cả hiện tại và tương lai. SPMF tại Việt Nam sẽ được xây dựng trên nền tảng vững chắc với tầm nhìn chung và quan hệ đối tác chính thức nhằm thúc đẩy các nỗ lực chuyên ngành để hỗ trợ đạt được các mục tiêu của Chính phủ về phát triển bền vững ngành nông nghiệp về lâu dài, đảm bảo cả năng suất và sử dụng môi trường có trách nhiệm.

Đề xuất cụ thể của chúng tôi cho mỗi trong số ba trụ cột chính như sau:

Triển khai khung pháp lý trên cơ sở khoa học về quản lý thuốc BVTV cùng với các biện pháp giảm thiểu rủi ro

- Tạo điều kiện thuận lợi và hỗ trợ tổ chức các chương trình nâng cao năng lực về đánh giá rủi ro và các giải pháp BVTV tiên tiến;
- Tổ chức hội thảo về các vấn đề khoa học và kỹ thuật đồng thời hỗ trợ tổ chức các hội thảo tham vấn chính sách về khung quản lý thuốc BVTV bền vững; và
- Chia sẻ các cách làm tốt nhất và các mô hình áp dụng đổi mới nông nghiệp đã được chứng minh.

Áp dụng đổi mới thuốc BVTV

- Tạo điều kiện thuận lợi cho đổi mới trong nông nghiệp để giới thiệu các mô hình tốt nhất và chia sẻ khuyến nghị chính sách;
- Khuyến khích sử dụng thuốc trừ sâu sinh học và các giải pháp BVTV tiên tiến;
- Cải thiện và hỗ trợ quá trình chuyển đổi hiệu quả sang hệ thống đăng ký và quản lý thuốc BVTV điện tử; và
- Thiết lập cơ sở dữ liệu theo dõi về giới hạn tối đa dư lượng cho xuất khẩu.

Sử dụng thuốc trừ sâu có trách nhiệm và hiệu quả

- Thiết lập và vận hành các nền tảng học tập trực tuyến chính thức về quản lý dịch hại và sử dụng thuốc BVTV có trách nhiệm đối với các loại cây trồng xuất khẩu chính;
- Tiếp tục Biên bản ghi nhớ hợp tác mô hình quản lý 5 năm tại Đồng Tháp;
- Trình bày các mô hình quản lý phù hợp để thay đổi cách làm của nông dân về quản lý dư lượng thuốc BVTV dựa trên các nghiên cứu thực địa về hành vi; và
- Tiếp tục hỗ trợ kỹ thuật cho hoạt động đồng bộ của Trung tâm Chống độc Quốc gia nhằm xử lý các trường hợp ngộ độc liên quan đến thuốc trừ sâu với quy trình thống nhất.

Hoàn thiện các hướng dẫn pháp lý về áp dụng đổi mới trong chăn nuôi và công nghệ nông nghiệp mới

Cây trồng chỉnh sửa gen

Để hiện thực hóa nhiều mục tiêu đầy tham vọng như đã đề cập ở trên, ngành Nông nghiệp Việt Nam cần những đổi mới về giống cây trồng như chỉnh sửa gen. Cây trồng phải đối mặt với nhiều thách thức từ hạn hán, lũ lụt, nắng nóng, bệnh tật và sâu bệnh. Đồng thời, nhu cầu về thực phẩm ngày càng tăng và sở thích của người tiêu dùng cũng thay đổi. Những đổi mới trong nông nghiệp như chỉnh sửa gen sẽ góp phần quan trọng trong việc đáp ứng những nhu cầu này và làm cho hệ thống lương thực trở nên bền vững và dễ thích ứng hơn.⁸

Công nghệ chỉnh sửa gen trong nông nghiệp dựa trên quy trình nhân giống truyền thống. Thông qua chỉnh sửa gen, các nhà khoa học có thể thực hiện những thay đổi chính xác, có mục tiêu đối với các chuỗi DNA cụ thể của thực vật phản ánh những gì có thể xảy ra trong tự nhiên hoặc thông qua nhân giống cây trồng truyền thống, nhưng theo cách hiệu quả hơn. Trong khi cây trồng biến đổi gen thường bao gồm DNA từ sinh vật khác, việc chỉnh sửa gen cho phép các nhà khoa học làm việc với mã di truyền của chính cây trồng đó. Chỉnh sửa gen chủ yếu tập trung vào việc thực hiện các cải tiến có thể xảy ra trong tự nhiên nhưng theo cách chính xác hơn.⁹

8 “Chỉnh sửa gen là gì?”, *CropLife Canada*. Xem tại <https://croplife.ca/field-notes-gene-editing/>, truy cập lần cuối ngày 4 tháng 10 năm 2023.

9 *Cùng nguồn*.

Với những đổi mới về giống cây trồng thế hệ tiếp theo, bao gồm chỉnh sửa gen, Việt Nam có cơ hội đưa ra các giải pháp mới và đầy hứa hẹn cho những vấn đề lớn nhất mà ngành sản xuất nông nghiệp đang phải đối mặt. Tùy thuộc vào cách tiếp cận pháp lý mà Việt Nam áp dụng, nhiều cơ sở lai tạo giống cây trồng có thể tiếp cận được các công cụ chỉnh sửa gen, bao gồm cả khu vực công và các doanh nghiệp nhỏ. Những công cụ này có thể được sử dụng cho tất cả các loại cây trồng nông nghiệp quan trọng, bao gồm rau, trái cây và các loại cây đặc sản quan trọng với khả năng cạnh tranh quốc tế của Việt Nam. Tuy nhiên, sẽ cần có các chính sách quản lý dựa trên cơ sở khoa học, cân đối rủi ro và hài hòa hóa toàn cầu.

Khuyến nghị

- Cùng với các bên liên quan củng cố và đưa ra những chính sách nhằm khuyến khích đổi mới trong nông nghiệp, dựa trên hệ thống pháp lý có cơ sở khoa học minh bạch, nhất quán với các thông lệ quốc tế trong bối cảnh thực tế nông học ở Việt Nam;
- Hợp tác với nhiều bên liên quan để đưa ra những sáng kiến gốc thực vật mới nhất có thể giúp nông dân vượt qua những thách thức ngày càng phức tạp về kinh tế và môi trường thông qua các nghiên cứu điển hình hoặc giới thiệu các công nghệ nông nghiệp nhằm đẩy nhanh tốc độ đổi mới, khuyến khích sử dụng có trách nhiệm và giảm thiểu rủi ro của thuốc trừ sâu.

II. HỢP LÝ HÓA VÀ TIẾN TỚI TRIỂN KHAI KHUNG PHÁP LÝ TOÀN DIỆN VỀ CÁC SẢN PHẨM ĐẦU VÀO CHO NÔNG NGHIỆP

Cơ quan liên quan: Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn (Bộ NN&PTNT), Bộ Y tế (BYT), Bộ Công Thương (BCT), Bộ Tài chính (BTC), Bộ Tài nguyên và Môi trường (Bộ TN&MT), Ban chỉ đạo 389 Quốc gia

Mô tả vấn đề & Quan ngại tiềm tàng đối với Việt Nam

Sự chậm trễ và thiếu trách nhiệm trong đăng ký cây trồng biến đổi gen (BĐG)

Việt Nam đã xây dựng một khung pháp lý dựa trên cơ sở khoa học, đầy đủ và đơn giản hóa cho GMO trong cả hoạt động buôn bán và trồng trọt tại địa phương. Đây có thể coi là một mô hình chính sách tiên tiến đối với các nước khác trong khu vực châu Á. Do đó, việc triển khai khung pháp lý về GMO của Việt Nam là rất quan trọng để đảm bảo việc áp dụng công nghệ sinh học theo hướng tích cực trong khu vực, thúc đẩy lợi ích của công nghệ sinh học nông nghiệp và hỗ trợ Chính phủ Việt Nam đạt được mục tiêu bền vững và an ninh lương thực.

Việt Nam có một số cơ hội liên quan đến các quy định về cây trồng BĐG. Đầu tiên là cơ hội chiến lược để hưởng lợi từ hơn hai thập kỷ thương mại hóa toàn cầu đối với cây trồng BĐG. Điều này sẽ giúp nông dân Việt Nam đối phó với các thách thức trong thực tế sản xuất như kiểm soát sâu bệnh và cỏ dại. Một ví dụ là việc sử dụng ngô BĐG như một công cụ Quản lý Dịch hại Tổng hợp (IPM) hiệu quả để giải quyết dịch sâu keo mùa thu (Fall Armyworm). Theo một nghiên cứu gần đây, các giống BĐG vượt trội hơn các giống thông thường về năng suất 30,4% và giảm chi phí sản xuất từ 26,47 Đô-la Mỹ đến 31,30 Đô-la Mỹ cho một hecta. Công nghệ ngô BĐG cũng làm giảm lượng thuốc trừ sâu được sử dụng. Lượng thuốc trừ sâu trung bình được áp dụng cho cây ngô BĐG thấp hơn đáng kể (78%, hay 0,08 kg/ai/ha) so với giá trị trung bình đối với ngô thông thường (0,36 kg/ai/ha).¹⁰ Mặc dù ngô BĐG được phép trồng ở Việt Nam, trong những năm gần đây, đã có rất ít giấy phép đăng ký giống được cấp và người trồng ngô chỉ có thể tiếp cận với các phối hạt cũ.

Cơ hội thứ hai là cho phép sản xuất ngô BĐG làm thức ăn gia súc để giảm sự phụ thuộc vào các nhà cung cấp nước ngoài. Theo Cục chăn nuôi,¹¹ nguyên liệu nhập khẩu nhiều nhất là ngô với hơn 9,6 triệu tấn. Do ảnh hưởng của đại dịch COVID-19, và đặc biệt là xung đột gần đây giữa Nga-Ukraine, giá nhiều loại nguyên liệu thô đã tăng lên. So với tháng 3 năm 2021, nhiều loại nguyên liệu thức ăn chăn nuôi đã tăng giá mạnh. Cụ thể, giá ngô hạt

10 "Tác động của việc sử dụng ngô biến đổi gen (GM) ở Việt Nam: Kết quả khảo sát cấp trang trại đầu tiên", *Graham Brookes & Trần Xuân Định*, Xem tại: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21645698.2020.1816800>>, truy cập lần cuối ngày 30 tháng 1 năm 2021.

11 "Việt Nam đã chi hơn 9 tỷ USD cho nhập khẩu nguyên liệu thức ăn chăn nuôi", *Bộ NN&PTNT*, Xem tại: <<https://www.mard.gov.vn/en/Pages/vietnam-spent-more-than-9-billion-usd-on-importing-animal-feed-ingredients.aspx>>, truy cập lần cuối ngày 10 tháng 7 năm 2022.

là 10.200 VND/kg (tăng 29,3%); khô dầu đậu nành là 16.500 VND/kg (tăng 33,4%); bã ngô là 10.300 VND/kg (tăng 23,1%); và lúa mì là 9.850 VND/kg (tăng 49,5%).

Vì vậy, ngoài định hướng vĩ mô của Bộ NN&PTNT là chuyển đổi một số diện tích đất canh tác kém hiệu quả sang trồng cây làm nguyên liệu thức ăn chăn nuôi, một giải pháp cần thiết là khuyến khích, đẩy nhanh việc đăng ký, đưa vào sử dụng các giống cây trồng mới, trong đó có cây trồng BĐG để nông dân có đủ công cụ để thích ứng tốt hơn với biến đổi khí hậu. Điều này sẽ giúp cải thiện năng suất và thu nhập hộ gia đình, v.v. .

Khuyến nghị

Chúng tôi xin đưa ra các khuyến nghị sau:

- Đẩy nhanh quá trình phê duyệt cây trồng BĐG để tuân thủ các quy định hiện hành để đảm bảo không có hạn chế đối với nhập khẩu thức ăn chăn nuôi, khuyến khích trồng ngô BĐG bằng cách cấp Giấy đăng ký giống cho các giống lai có tính trạng và giảm dần sự phụ thuộc vào nhập khẩu.

LỜI CẢM ƠN

Ngành khoa học thực vật bao gồm các công ty nghiên cứu và phát triển hàng đầu và các thành viên của Tiểu ban CropLife Việt Nam thuộc EuroCham đã đóng góp vào chương này.¹²

12 Các thành viên Tiểu ban CropLife Việt Nam: Adama, BASF, Bayer, Corteva, FMC, Summit Agro, Sumitomo Chemical, Syngenta và UPL.